

KULTURA I LITERATURA W GLOTTODYDAKTYCE POLONISTYCZNEJ WOBEC WYMAGAŃ RZECZYWISTOŚCI

Pod redakcją

Małgorzaty Banach i Tamary Czerkies

glottodydaktyka miejsca
recepcja kultury i literatury
lekcje **współtworzenie**
nieobecności **znaczeń**
kompetencja interkulturowa
recepcja kultury i literatury
glottodydaktyka miejsca
lekcje nieobecności

KULTURA I LITERATURA
W GLOTTODYDAKTYCE POLONISTYCZNEJ
WOBEC WYMAGAŃ RZECZYWISTOŚCI

Biblioteka „LingVariów”
Glottodydaktyka t. 26

Redaktor naukowy serii
Iwona Janowska

KULTURA I LITERATURA
W GLOTTODYDAKTYCE POLONISTYCZNEJ
WOBEC WYMAGAŃ RZECZYWISTOŚCI

Monografia zbiorowa pod redakcją
MAŁGORZATY BANACH I TAMARY CZERKIES

Z prac Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego

Biblioteka „LingVariów”
Glottodydaktyka t. 26

KULTURA I LITERATURA
W GLOTTODYDAKTYCE POLONISTYCZNEJ
WOBEC WYMAGAŃ RZECZYWISTOŚCI

Monografia zbiorowa pod redakcją
MAŁGORZATY BANACH I TAMARY CZERKIES

Księgarnia Akademicka
Kraków 2025

Tamara Czerkies
Uniwersytet Jagielloński, Kraków
✉ <https://orcid.org/0000-0002-9572-9632>
✉ tamara.czerkies@uj.edu.pl

Małgorzata Banach
Uniwersytet Jagielloński, Kraków
✉ <https://orcid.org/0000-0003-1207-7673>
✉ malgorzata.banach@uj.edu.pl

© Copyright by Instytut Glottodydaktyki Polonistycznej UJ,
Księgarnia Akademicka and individual authors 2025

Recenzenci
prof. dr hab. Przemysław E. Gębał
dr hab. Anna Dunin-Dudkowska, prof. UMCS

Opracowanie redakcyjne
Dorota Ilnicka

Projekt okładki
Paweł Sepielak

ISBN 978-83-8368-248-8 (druk)
ISBN 978-83-8368-249-5 (PDF)
<https://doi.org/10.12797/9788383682495>

Publikacja dofinansowana przez Instytut Glottodydaktyki Polonistycznej
Uniwersytetu Jagiellońskiego

WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA

ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków
tel.: 12 421-13-87; 12 431-27-43
e-mail: publishing@akademicka.pl
<https://akademicka.pl>

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	7
--------------------	---

CZĘŚĆ I

KOMPETENCJA INTERKULTUROWA

W NAUCZANIU JĘZYKA POLSKIEGO JAKO OBCEGO

Marzena Wawrzeń, <i>Zadaniowy program nauczania wspierający rozwijanie międzykulturowej kompetencji komunikacyjnej</i>	15
Tamara Czerkies, <i>Współtworzenie znaczeń, czyli działania i strategie mediacyjne na zajęciach języka polskiego jako obcego z wykorzystaniem polskich tekstów literackich</i>	37
Duola Long, <i>Polska i chińska grzeczność językowa w kontekście nauczania języka polskiego jako obcego</i>	57
Magdalena Rumińska, <i>Nowele jako materiał dydaktyczny rozwijający kompetencje socjokulturowe i socjolingwistyczne</i>	81

CZĘŚĆ II

LEKCJE NIEOBECNOŚCI

Elwira Grossman, <i>Odrabianie „lekcji (nie)obecności”, czyli o dziecięcej literaturze Holocaustu w metodyce nauczania polskiej kultury i literatury</i>	99
Bożena Szałasta-Rogowska, <i>Oblicza migracji – „gorący” temat na zajęciach języka polskiego jako obcego</i>	109
Justyna Zych, <i>Twórczość literacka współczesnych polskich migrantek jako materiał glottodydaktyczny</i>	125

CZĘŚĆ III

DYDAKTYKA WOBEC WYMAGAŃ RZECZYWISTOŚCI

Piotr Horbatowski, <i>Teatr w obliczu wojny. Implikacje glottodydaktyczne (na podstawie ukraińskiego i polskiego życia teatralnego we Lwowie, Kijowie oraz wojny w Ukrainie)</i>	147
--	-----

Iryna Zbyr, <i>Literatura ukraińska i jej ekranizacje w nauczaniu języka ukraińskiego i kultury ukraińskiej jako obcych</i>	161
---	-----

CZĘŚĆ IV

LOKALNE I GLOBALNE

Barbara Łukaszewicz, <i>Glottodydaktyka miejsca. Perspektywa pedagogiczna w kształtowaniu identyfikacji regionalno-lokalnej uczących się języka polskiego jako obcego</i>	183
Tomasz Gęsina, <i>Region i glottodydaktyka. Literacki obraz kultury Górnego Śląska na przykładzie Baru na starym osiedlu Sabiny Waszut</i>	205
Wioletta Hajduk-Gawron, <i>Polonistyczna glottodydaktyka kulturowa a błękitna humanistyka na przykładzie hydronimu Wisła</i>	221
Agnieszka Trześniewska-Nowak, <i>Ekologia w świecie dzieci. Na marginesie lektury Klimatycznych Olgi Ślepowrońskiej</i>	237

CZĘŚĆ V

RECEPCJA KULTURY I LITERATURY POLSKIEJ

Małgorzata Anna Packalén Parkman, <i>Nowa „chłopomania” czy próba odczytania Chłopów z perspektywy feministycznej?</i>	255
Agnieszka Jasińska, <i>Literatura polska na półce chińskiego czytelnika</i>	269

CZĘŚĆ VI

KULTURA I LITERATURA W NAUCZANIU PODSYSTEMÓW JĘZYKA POLSKIEGO

Bartłomiej Maliszewski, <i>Gramatyka w wierszykach – o inspiracjach, cechach i celach rymowanych historii w Gramatyce z kulturą. Przez osoby</i>	295
--	-----

WSPOMNIENIE

O PROFESORZE KIM YONGDEOGU

Z HANKUK UNIVERSITY OF FOREIGN STUDIES

„Czy wiesz, że Polacy i Koreańczycy są do siebie podobni?” Kim YongDeog (1962–2023)	313
Wspomnienie o Kim YongDeogu	315
Nasz Wielki Kim	317
Noty biograficzne autorów	319
Indeks osobowy	327

WPROWADZENIE

Niniejsza monografia jest efektem spotkania, które odbyło się w Krakowie w Instytucie Glottodydaktyki Polonistycznej Uniwersytetu Jagiellońskiego¹ w dniach 17–18 maja 2024 r. podczas konferencji naukowej zatytułowanej „Literatura i kultura w glottodydaktyce polonistycznej wobec wymagań rzeczywistości”. Spotkaliśmy się, aby wymienić poglądy, zdefiniować problemy, przedyskutować kluczowe kwestie, próbowaliśmy ustalić, jak możemy sprostać oczekiwaniom dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości, w jaki sposób dobierać treści nauczania, a przede wszystkim, jak służyć pomocą uczącym się.

Wśród obecnych na konferencji większość stanowili członkowie Stowarzyszenia „Bristol” Polskich i Zagranicznych Nauczycieli Języka Polskiego jako Obcego. Była także liczna grupa młodych badaczy, od niedawna nauczających języka polskiego i kultury polskiej, którzy mają świeże spojrzenie na problemy nauczania, są otwarci oraz elastyczni wobec zachodzących wokół zmian.

Całość przesłanych po majowym spotkaniu artykułów została podzielona przez redaktorki prowadzące na sześć kręgów tematycznych. Pierwszy dotyczy zagadnień kompetencji interkulturowej w nauczaniu JPJO². Otwiera go tekst Marzeny Wawrzeń z IGP UJ, w którym autorka prezentuje zadaniowy program nauczania wspierający kształcenie międzykulturowej kompetencji komunikacyjnej. Badaczka przedstawia w nim wyniki badań ankietowych dotyczących oceny zajęć realizujących zaproponowany zadaniowy program, omawia uzyskane rezultaty oraz wysnuwa wnioski dla nauczających zainteresowanych nowoczesnym modelem kształcenia.

W kolejnym tekście tej części przedstawiono strategie mediacyjne na zajęciach JPJO, podczas których wykorzystujemy literaturę polską. To artykuł Tamary Czerkies z IGP UJ, poświęcony mediowaniu oraz współtworzeniu znaczeń w trakcie

¹ Dalej stosowany będzie skrót IGP UJ.

² JPJO to skrót, który w dalszej części będzie stosowany na określenie nauczania języka polskiego jako obcego.

lektury polskich tekstów literackich. Autorka omawia temat kompetencji interkulturowej, przedstawia sposoby mediowania oraz efekty, jakie zostały osiągnięte na zajęciach glottodydaktycznych, na których głównym narzędziem był tekst literacki.

W części poświęconej kompetencji międzykulturowej zamieszczamy także tekst Duoli Long, absolwentki studiów II stopnia w zakresie nauczania języka polskiego jako obcego i drugiego w IGP UJ w 2023 r., obecnie doktorantki na naszym uniwersytecie. Autorka porównuje polsko-chińską grzeczność językową, przedstawia wnioski z badań przeprowadzonych wśród chińskich studentów uczących się języka polskiego i kultury polskiej, omawia także bogatą literaturę poświęconą analizowanej problematyce.

Część dotyczącą międzykulturowości zamyka artykuł Magdaleny Rumińskiej z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, proponujący wykorzystanie XIX-wiecznej polskiej nowelistyki w nauczaniu JPJO. Autorka podkreśla, że dawnym tekstom powinny towarzyszyć nowoczesne techniki projektowania zadań na rozumienie, podaje odpowiednie przykłady, zwracając uwagę na elementy o charakterze uniwersalnym obecne w wybranych utworach. Przedstawiona propozycja staje się coraz bardziej aktualna i potrzebna, zwłaszcza od wiosny 2022 r., odkąd do Polski przyjeżdżają coraz liczniej studenci z krajów słowiańskich (Ukraina, Białoruś, Rosja), którzy podejmują studia na wydziałach humanistycznych naszych uniwersytetów. Zatem wiedza na temat polskiej literatury dawnej przekazywana w sposób nowoczesny wydaje się niezbędna.

Część druga prezentowanej monografii dotyczy tzw. lekcji nieobecności, czyli zagadnień, które – zdaniem autorek zamieszczonych w niej tekstów – mogą i powinny być wykorzystywane podczas zajęć JPJO. Publikujemy tu artykuły poświęcone tematyce Holocaustu, współczesnej migracji Polaków oraz propozycje wykorzystania fragmentów powieści młodych polskich autorek osobiście doświadczających nieobecności.

Część tę otwiera tekst Elwiry Grossman z Uniwersytetu w Glasgow, opisujący, w jaki sposób można pracować na zajęciach glottodydaktycznych z literaturą poświęconą zagadnieniom Zagłady; jak, szanując wrażliwość czytelnika, nauczający może wykorzystywać trudny oraz delikatny temat, który nie powinien być pomijany na lekcjach. Autorka proponuje wykorzystanie dobrej literatury dla dzieci, m.in. – *Pamiętnika Blumki* Iwony Chmielewskiej, *Listów w butelce. Opowieści o Irenie Senderowej* Anny Czerwińskiej-Rydel oraz *Rutki* Joanny Fabickiej.

Bożena Szałasta-Rogowska z Uniwersytetu Śląskiego w artykule zamieszczonym w części poświęconej tzw. lekcjom nieobecności omawia natomiast „gorący” temat migracji, skupiając się na tekstach autorów z grupy literackiej Kontynenty. Badaczka udowadnia, że warto wykorzystywać je w procesie kształcenia, trzeba jednak robić to w taki sposób, aby stały się narzędziem, a nie urozmaicającym zajęcia glottodydaktyczne „ozdobnikiem”.

Część poświęconą zagadnieniom nieobecności zamyka artykuł Justyny Zych z Uniwersytetu Warszawskiego, opisujący prozę wybranych młodych polskich migrantek – Wioletty Grzegorzewskiej, Grażyny Plebanek oraz Kai Malanowskiej. Autorka skupia się na tych aspektach proponowanych tekstów, które – jej zdaniem – sprawdzą się najlepiej podczas zajęć glottodydaktycznych z uwagi na świeżość języka, aktualność tematu oraz potencjał kulturowy, jaki zawierają.

Część trzecia tomu, zatytułowana *Dydaktyka wobec wymagań rzeczywistości*, zawiera dwa teksty poświęcone ważnemu i aktualnemu problemowi – rzeczywistości oraz kulturze obecnej Ukrainy – kraju w stanie wojny. Otwiera ją artykuł Piotra Horbatowskiego z IGP UJ, poświęcony m.in. analizie życia teatralnego Ukrainy i Polski po wybuchu wojny w 2022 r. oraz glottodydaktycznym implikacjom. Autor przybliża ważne aspekty współczesnego życia teatralnego, które odzwierciedlają dramatyczne wydarzenia, kształtują nowego odbiorcę oraz uczestnika wydarzeń teatralnych, przeniesionych także poza przestrzeń tradycyjnej sceny.

Autorką drugiego tekstu części omawiającej wyzwania, jakie stwarza współczesność, jest Iryna Zbyr z Lwowskiego Uniwersytetu Iwana Franki. Badaczka przywołuje wybrane pozycje literatury ukraińskiej XX w. oraz jej ekranizacje mogące służyć jako interesujący materiał dydaktyczny w procesie nauczania języka ukraińskiego i kultury ukraińskiej cudzoziemców. Autorka opisuje zajęcia glottodydaktyczne, podczas których sięgała po fragmenty powieści Mychajła Kotsiubynskiego oraz film z 1965 r. zatytułowany *Cienie zapomnianych przodków* Sergieja Pradżanowa, oparty na tejże powieści. Obraz filmowy wywołał głośne zamieszki w Ukrainie lat 60. oraz rozpoczął ruch dysydencki tzw. Sześćdziesiątników. Warto o tym, zdaniem badaczki, pamiętać i wykorzystywać zarówno film, jak też fragmenty powieści, gdy nauczamy ukraińskiej kultury i języka ukraińskiego jako obcych, zwłaszcza w obecnej sytuacji.

Część czwarta prezentowanego tomu, nosząca tytuł *Lokalne i globalne*, poświęcona została zagadnieniom wpływu miejsca na sposób projektowania zajęć glottodydaktycznych oraz implikacjom takiego ujęcia. Otwiera ją tekst Barbary Łukaszewicz z Uniwersytetu Warszawskiego, w którym badaczka przedstawia założenia koncepcji pedagogiki miejsca. Zdaniem autorki wykorzystanie jej może wspomagać budowanie identyfikacji regionalnej lub lokalnej uczących się. Artykuł przybliża wybrane definicje dotyczące kategorii przestrzeni oraz jej związku z procesem komunikacji, pojęcie identyfikacji w kontekście budowania więzi z terytorium, dlatego tekst może stać się inspiracją dla nauczających podczas planowania zajęć kulturowo-językowych.

Kolejny w części omawiającej lokalność jest artykuł Tomasza Gęsiny z Uniwersytetu Śląskiego. Autor skupia się w nim na bogatym kulturowo regionie Górnego Śląska, interesuje go szczególnie Chorzów, będący scenerią wydarzeń powieści wykorzystanej jako materiał glottodydaktyczny, czyli *Baru na starym osiedlu* Sabiny

Waszut. Gęsina zaprezentował potencjał wybranej przez siebie książki ze szczególnym uwzględnieniem wiedzy na temat kultury Górnego Śląska, w którą powinien być wyposażony obcokrajowiec kończący naukę, a studiujący w tym właśnie regionie Polski.

Autorką kolejnego tekstu zamieszczonego w części czwartej jest Wioletta Hajduk-Gawron z Uniwersytetu Śląskiego. Analizuje ona kwestie leksy- oraz lingwakultury na przykładzie obecności hydronimu *Wisła* w wybranych podręcznikach do nauczania JPJO. Badaczka podaje wyniki badań ankietowych, jakie przeprowadziła wśród uczących się języka polskiego i kultury polskiej. Efekty analizy mogą, zdaniem Hajduk-Gawron, prowadzić do wniosku, iż sposób prezentacji Wisły wpisuje się w tradycyjny, antropocentryczny model narracji o rzecze, co implikuje propozycje nowych możliwości w glottodydaktyce polonistycznej.

Część poświęconą lokalności oraz pedagogice przestrzeni zamyka artykuł autorstwa Agnieszki Trześniewskiej-Nowak z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Badaczka opisuje w nim propozycje wykorzystania podczas zajęć JPJO książki dla dzieci autorstwa Olgi Ślepowrońskiej pt. *Klimatyczni*, poruszającej kwestie ekologii. Na początek prezentuje, na czym polega tzw. podejście ekologiczne, a w części opisującej dydaktyczną codzienność przedstawia swoje propozycje zadań do lektury.

Kolejna część tomu prezentuje zagadnienia recepcji kultury i literatury polskiej w świecie. Otwiera ją artykuł Małgorzaty Packalén Parkman, omawiający najnowszą ekranizację *Chłopów* Władysława Reymonta oraz recepcję filmu przez zagraniczną publiczność (szwedzką i nie tylko) oraz recenzentów. Zdaniem badaczki jedno ze współczesnych wyzwań glottodydaktycznych polega na tym, jak przedstawić młodej generacji polską klasyczną literaturę. Jest nim obecnie próba przybliżenia uczącym się języka polskiego i kultury polskiej problematyki filmu opartego na powieści. Nowe odczytanie *Chłopów* pozwala jednak, zdaniem autorki artykułu, dojrzeć w polskiej literaturze dawnej wartości ponadczasowe, dlatego badaczka podjęła się analizy recepcji filmu wśród odbiorców zagranicznych.

Część dotyczącą recepcji kultury i literatury polskiej zamyka artykuł Agnieszki Jasińskiej z Uniwersytetu Warszawskiego. Autorka stawia na początek pytania: Co zapoczątkowało zainteresowanie chińskich czytelników literaturą polską? Od kiedy się ono datuje? Jaki miało wpływ na rodzimych twórców? Co z literatury polskiej można obecnie znaleźć na półkach księgarskich w Państwie Środka? To interesujący oraz zaspokajający ciekawość czytelników w tym zakresie tekst badaczki, która spędziła kilka lat, nauczając języka polskiego i kultury polskiej na uniwersytetach chińskich.

Ostatnia, szósta część tomu pokonferencyjnego dotyczy nie mniej istotnego zagadnienia – kultury i literatury w nauczaniu podsystemów języka. Zamieszczamy w niej tekst Bartłomieja Maliszewskiego z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, przedstawiający inspiracje, jakich mogą dostarczać rymowane wierszyki, stanowiące

wdzięczny materiał dydaktyczny. W pierwszej części artykułu mowa zatem o inspiracjach, natomiast w drugiej autor skupia się na charakterystycznych cechach prezentowanych utworów. Opierają się one bowiem na enumeracji, ale jednocześnie odznaczają się stosunkowo prostym językiem i rytmicznością, co może dostarczać uczącym się dużo przyjemności, stwarzając okazję do zabawy podczas zajęć. Na koniec warto zaznaczyć, że Maliszewski jest autorem wszystkich rymowanek.

W tomie zamieszczamy także wspomnienie o profesorze Kim YongDeogu z Hankuk University of Foreign Studies z Korei Południowej (HUFS), który odszedł od nas nagle i niespodziewanie jesienią 2023 roku. Instytut Glottodydaktyki Polonistycznej UJ współpracował od wielu lat z Profesorem – absolwentem historii Uniwersytetu Jagiellońskiego – oraz z jego koreańską uczelnią, od prawie 40 lat prowadzącą Departament Studiów Polskich³. Przybliżamy wspomnienia osób, które miały okazję poznać osobiście Kim YongDeoga, były w gościnnej Republice Korei, pracowały w HUFS, poznały niezwykle człowieka, traktującego Polskę jak swoją drugą ojczyznę.

Redakcja

³ Departament Studiów Polskich powstał w HUFS w 1987 r.

CZEŚĆ I
KOMPETENCJA INTERKULTUROWA
W NAUCZANIU JĘZYKA POLSKIEGO
JAKO OBCEGO

MARZENA WAWRZEŃ

Uniwersytet Jagielloński

ZADANIOWY PROGRAM NAUCZANIA WSPIERAJĄCY ROZWIJANIE MIĘDZYKULTUROWEJ KOMPETENCJI KOMUNIKACYJNEJ

A Task-Based Curriculum Supporting the Development of Intercultural Communicative Competence

The aim of the article is to discuss a task-based curriculum supporting the development of intercultural communicative competence. The theoretical superstructure of the proposed practical teaching solutions is: the concept of a task in the light of the *Common European Framework of Reference for Languages*, the goals and components of teaching in the concept of Michael Byram and the forms of work of intercultural training in language education. The creation of the program was preceded by research activities aimed at determining the group's needs. The implementation of the original program was accompanied by a study aimed at checking the effectiveness of tasks in the integrated development of language competences and intercultural communicative competence (ICC). The program description includes: topics, teaching objectives, ICC levels, teaching materials, teaching techniques and planned main tasks and their results. The article also presents the students' opinions about the implemented program.

Keywords: action-oriented approach, task, intercultural approach, intercultural communicative competence, curriculum

1. Kategoria międzykulturowości w glottodydaktyce polonistycznej

Pluralistyczne podejścia do nauczania języków i kultur¹ uwypuklają kategorię międzykulturowości jako jeden z podstawowych paradygmatów w kształceniu językowym. Tymczasem badania prowadzone na polu glottodydaktyki polonistycznej skłaniają do wysunięcia wniosku, że w dydaktyce języka polskiego jako obcego nie zajmuje ona jeszcze należnego jej miejsca (Zarzycka 2018: 538–539). *Programy nauczania języka polskiego jako obcego. Poziomy A1–C2* (Janowska i in. 2011/2016) wskazują na konieczność rozwijania kompetencji międzykulturowej, a katalogi zagadnień socjolingwistycznych, socjokulturowych i realioznawczych dostarczają wskazówek co do treści nauczania kultury na zajęciach językowych. W obrębie proponowanych tematów brakuje jednak takich, które bezpośrednio nawiązują do komunikacji na styku kultur, co sprzyja ograniczonej obecności elementów podejścia międzykulturowego w materiałach do nauczania polszczyzny (por. Miłułka 2012a: 157; Wawrzeń 2022b: 137).

Remedium na niewystarczającą liczbę materiałów dydaktycznych uwzględniających cele nauczania międzykulturowego może być wdrażanie podejścia ukierunkowanego na działanie z wykorzystaniem zadań rozumianych jako narzędzia uczenia się. Celem tego artykułu jest przedstawienie autorskiego zadaniowego programu nauczania wspierającego rozwijanie międzykulturowej kompetencji komunikacyjnej.

2. Założenia autorskiego programu nauczania

Przygotowując propozycję programową, należy podjąć szereg decyzji obejmujących: cele, materiały, charakter procesu dydaktycznego oraz ewaluację (Janowska 2010: 16). Aby zaprezentować autorski zadaniowy program nauczania wspierający rozwijanie międzykulturowej kompetencji komunikacyjnej, opracowałam matrycę uwzględniającą tematy, cele nauczania i szczeble wspomnianej kompetencji, odpowiednio dostosowane materiały dydaktyczne, techniki nauczania oraz przewidziane zadania główne. Nadbudowę teoretyczną tego rozwiązania dydaktycznego stanowią: pojęcie zadania w podejściu ukierunkowanym na działanie, komponenty

¹ Podejścia pluralistyczne pojmują różnorodność jako bogactwo i zalecają holistyczne ujmowanie wszystkich doświadczeń językowych i kulturowych uczących się. Do tych nurtów dydaktycznych zalicza się: zintegrowane kształcenie językowe, interkomprehensję między językami pokrewnymi, otwarcie na języki oraz podejście międzykulturowe (Gębał 2013: 40–43; Candelier i in. 2017: 6; Gębał 2020: 237–239).

międzykulturowej kompetencji komunikacyjnej w ujęciu Michaela Byrama oraz wybrane metody i techniki treningu międzykulturowego.

2.1. Zadanie jako kluczowe pojęcie kształcenia językowego

Autorzy *Europejskiego systemu opisu kształcenia językowego* (dalej: ESOKJ) podkreślają, że podstawą współczesnej dydaktyki języków obcych są „działania realizowane przez jedną lub więcej osób, które angażując w sposób strategiczny swoje kompetencje, zmierzają do ściśle określonego celu komunikacyjnego” (ESOKJ 2003: 20). Zadanie w podejściu ukierunkowanym na działanie jest jednym z narzędzi uczenia się, nauczania i oceniania. Definiowane jest jako „każde celowe działanie, uważane za konieczne, by rozwiązać jakiś problem, wypełnić zobowiązanie lub zrealizować dążenie” (ibid.: 21), a zatem może być jednostką rozwijania różnych kompetencji – zarówno językowych, jak i pozajęzykowych (ogólnych).

Opracowania metodyczne dotyczące nauczania opartego na zadaniach ujmują kluczowe dla współczesnej dydaktyki pojęcie z różnych perspektyw. Opracowując program nauczania, korzystałam z kryteriów „zadaniowości” Roda Ellisa, według którego zadanie powinno:

- kłaść nacisk na przekazywanie znaczeń, czyli koncentrować uwagę uczących się na semantyczny i pragmatyczny aspekt komunikatów;
- tworzyć potrzebę komunikowania się (przekazywania informacji, wyrażania własnych odczuć itp.);
- uruchamiać podejmowanie różnych działań językowych i pozajęzykowych;
- prowadzić do konkretnego efektu (Ellis 2009: 223).

Przegląd licznych typologii uzmysławia, że zadanie jest złożonym narzędziem dydaktycznym, którego istota polega na jednoczesnym angażowaniu kilku kompetencji uczących się. Rozbudowane zadanie główne, wieńczące jednostkę metodyczną (np. projekt, rozwiązanie problemu lub inne aktywności o charakterze kreatywnym), jest sumą wiedzy, umiejętności i doświadczeń zdobytych w toku wykonywania mniejszych zadań cząstkowych (Willis 1996: 149–154; Willis, Willis 2007: 108). W podjętej procedurze badawczej starałam się wykazać, że zadanie, ze względu na swoją złożoność, może integrować realizację zarówno językowych, jak i pozajęzykowych celów nauczania wynikających z potrzeb współczesnych społeczeństw, w których międzykulturowość postrzegana jest jako wartość.

Niniejsza monografia jest efektem spotkania, które odbyło się w Krakowie w Instytucie Glottodydaktyki Polonistycznej Uniwersytetu Jagiellońskiego w dniach 17–18 maja 2024 r. podczas konferencji naukowej zatytułowanej „Literatura i kultura w glottodydaktyce polonistycznej wobec wymagań rzeczywistości”. Spotkaliśmy się, aby wymienić poglądy, zdefiniować problemy, przedyskutować kluczowe kwestie; próbowaliśmy ustalić, jak możemy sprostać oczekiwaniom dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości, w jaki sposób dobierać treści nauczania, a przede wszystkim – jak służyć pomocą uczącym się.

Redaktorki tomu

Zawarte w tomie teksty stanowią ważny głos w dynamicznie rozwijającej się glottodydaktyce polonistycznej w kontekście badań międzykulturowych. Przedstawiony tu zbiór artykułów pokazuje nowe obszary działań glottodydaktycznych, poszerza tradycyjny katalog zagadnień omawianych na zajęciach języka obcego, uwrażliwia na kwestie tożsamościowe, międzykulturowe, mediacyjne, zarówno w ujęciu historycznokulturowym, jak i w odniesieniu do dynamiki zmian we współczesnym świecie.

(z recenzji dr hab. Anny Dunin-Dudkowskiej, prof. UMCS)